

การประยุกต์หลักพลธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง*

AN APPLICATION OF BALADHAMMA FOR PROMOTING LOCAL GOVERNMENT IN MUEANG DISTRICT, RAYONG PROVINCE

พระมหาปณวัศ ปุณฺณโชตโก, อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า, เต็มศักดิ์ ทองอินทร์

Phramaha Panawhazz Punyachotako, Apinyar Chatchorfa, Termsak Tong-In

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkorntajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: panawhazz@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง 2. ของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง และ 3. นำเสนอแนวทางการประยุกต์หลักพลธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณ โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณด้วยสูตรของทาโร ยามาเน่ จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป และการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน จำนวน 12 รูปหรือคน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3. แนวทางการประยุกต์หลักพลธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้แก่ 1. ด้านปัญญาพละ (กำลังความรู้) คือ ส่งเสริมให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้รอบรู้เรื่องราวต่าง ๆ 2. ด้านวิริยพละ (นำสู่การปฏิบัติ) คือ ส่งเสริมให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความสามารถในการปฏิบัติงาน 3. ด้านอนวัชพละ (ชื่อเสียงสุจริต) คือ ส่งเสริมให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีคุณธรรม

จริยธรรม และ 4. ด้านสังคหผละ (มีจิตอาสา) คือ ส่งเสริมให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม

คำสำคัญ: การปกครองท้องถิ่น; กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน; พลธรรม

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To investigate the level of local administration. 2. To compare people's opinions and 3. To present the guidelines for applying Bhaladhamma to promote local administration Mueng District, Rayong Province, conducted by the mixed research methods. The quantitative research, data were collected from 400 samples. The research tool was a questionnaire. Data analysis using statistics of percentage, mean, standard deviation and inferential statistics, and the qualitative research collected data by in-depth- interviewing 12 key informants.

The research findings were as follows: 1. Local administration, by overall, was at a high level. 2. People of different genders did not have different opinions on local administration. People of different ages, educational levels, occupations, and monthly income had different opinions on local administration, with statistically significant level of 0.05. 3. The guidelines for applying Bhaladhamma to promote local administration at Mueang District, Rayong Province include the following: 1. Panya-Bhala, power of wisdom, by encouraging governors and village headmen; 2. Viriya-Bala, power of energy or diligence, by encouraging governors and village headmen to be able to work; 3. Anavajja-Bhala, power of faultlessness, by encouraging governors and village headmen to be moral and ethical, and 4. Saggaha-Bala, power of sympathy or solidarity by encouraging governors and village headmen to sacrifice themselves for the public.

Keywords: Local Government; Village Headmen; Baladhamma

บทนำ

การปกครองท้องถิ่น อยู่ภายใต้สังกัดกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มีภารกิจเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายในประเทศ การอำนวยความสะดวก เป็นธรรม การปกครองท้องถิ่น การอาสาสมัครศึกษาดินแดน และการทะเบียน ทั้งนี้เพื่อให้

ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัย ได้รับบริการที่สะดวก รวดเร็ว และให้เกิดความสงบสุขในสังคมอย่างยั่งยืน (โกวิทย์ พวงงาม, 2552) มีกำนันผู้ใหญ่บ้านในสถานะผู้แทนของรัฐปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ปกครองดูแลราษฎรในตำบลหมู่บ้าน และเป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติงาน โดยทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการทำงานของฝ่ายปกครอง และการบริหารราชการแผ่นดิน การรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน เป็นตัวแทนของภาครัฐในการนำแนวนโยบายไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ การขับเคลื่อนองคคพของรัฐบาลในระดับท้องที่ให้มีประสิทธิภาพ (กรมการปกครอง, 2550)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้มีการกระจายอำนาจและถ่ายโอนงานให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางการบริหารท้องถิ่น ทำให้กำนันผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นหัวหน้าของตำบลและหมู่บ้าน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากทางอำเภอ ที่มีฐานะเป็นหน่วยการปกครองในระดับล่างของราชการส่วนภูมิภาค ไม่มีความเป็นอิสระและไม่ได้เป็นองค์กรปกครองตนเองของประชาชนตามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่ แต่อย่างไรก็ตาม กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีพัฒนาการควบคู่ไปกับพัฒนาการของรัฐ ดังนั้นการขยายบทบาทของหน่วยงานของรัฐในท้องที่ ส่งผลให้กำนันผู้ใหญ่บ้านมีการกิจเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย (อนัญญา ศุภจรรยา, 2563)

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน กำหนดให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาท ได้แก่ 1. อำนวยความเป็นธรรมและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ราษฎรในหมู่บ้าน 2. สร้างความสามัคคีและความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน รวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องที่ 3. ประสานหรืออำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในหมู่บ้านในการติดต่อหรือรับบริการกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4. รับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อน ทุกข์สุขและความต้องการที่จำเป็นของราษฎรในหมู่บ้าน แจ้งต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขหรือช่วยเหลือ การปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การทะเบียน การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และนโยบายเร่งด่วน (กรมการปกครอง, 2554)

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ภายใต้บริบทของชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนา ได้แก่ หลักพระ 4 ประกอบด้วย ด้านปัญญาพละ ด้านวิริยพละ ด้านอนวัชพละ และด้านสังคหพละ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2553) มาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการปกครองท้องที่ในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นบุคลากรสำคัญในการปฏิบัติงานการปกครองท้องที่ สามารถปฏิบัติงานเพื่อดูแลความสุข

ทุกข์ของประชาชน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติมอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปกครองท้องที่ในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการปกครองท้องที่ในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์หลักพลธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองท้องที่ในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ประกอบด้วย ตำบลทับมา ตำบลเนินพระ และตำบลมาตาพุด 35,152 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดระยอง, 2565)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ประกอบด้วย ตำบลทับมา ตำบลเนินพระ และตำบลมาตาพุด โดยการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 396 คน แต่เพื่อป้องกันความผิดพลาดในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน และเพื่อให้ได้ข้อมูลมีลักษณะกระจายและมีความสัมพันธ์กับสัดส่วนของประชากร ได้กำหนดสัดส่วนของประชากรในแต่ละพื้นที่การวิจัย (Proportional Area Sampling) โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) หลังจากนั้นเลือกสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้คำนวณไว้

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องที่ และผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจหลักพุทธธรรม ประกอบด้วย 1. กลุ่มผู้บริหารจังหวัด 2 คน 2. กลุ่มข้าราชการฝ่ายปกครอง 2 คน 3. นักการเมืองท้องถิ่น 3 คน 4. นักวิชาการ

ด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน และ 5. นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา 2 รูป โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าคะแนนของข้อคำถามเท่ากับ 0.8-1.00 และคำนวณ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อวัดความสอดคล้องภายในตามแนวคิดของครอนบาค (Cronbach) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.990

3.2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าคะแนนของข้อคำถามเท่ากับ 0.8-1.00

4. การรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวม โดยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนผู้สิทธิ์เลือกตั้งและอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดระยอง นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนจำนวน 396 ชุด

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาวิธีสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ จากนั้นจึงเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้ 1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ เพื่ออธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายระดับการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง และหลักพละ 4 และ 2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการใช้สถิติทดสอบ t-test และ F-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยข้อมูล กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) แล้วสังเคราะห์ข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียง เพื่อนำเสนอข้อมูลในภาพรวม

ผลการวิจัย

1. ระดับการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการทะเบียน อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านนโยบายเร่งด่วน อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันตามลำดับ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมพบว่า มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.129 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ แสดงว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.003 และด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.006 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ แสดงว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ และด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยยะ สำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.259 ด้านการทะเบียน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.133 ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.657 และด้านนโยบายเร่งด่วน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.515 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ แสดงว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการทะเบียน ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และด้านนโยบายเร่งด่วน ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบดังนี้

3.1 หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ควรส่งเสริมให้กำนัน ผู้ใหญ่ ใช้ปัญญาพละ (กำลังความรู้) เพื่อให้ใช้ศาสตร์ในเชิงวิชาการในการปฏิบัติงาน และ

มีศิลปะในการบริหารงาน กล่าวคือ จะต้องมีความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง หมั่นแสวงหาความรู้ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ เพื่อประเมินสถานการณ์และแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้ ตลอดจนสามารถนำเครื่องมือหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ ๆ มาปรับใช้ในการทำงานได้อย่างเหมาะสม

3.2 หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ควรส่งเสริมให้กำนัน ผู้ใหญ่ ใช้วิริยะพละ (นำสู่การปฏิบัติ) เพื่อให้ปฏิบัติงานด้วยความเอาใจใส่ มีความรับผิดชอบ กระตือรือร้น มุ่งมั่น ตั้งใจ มานะอดทน ทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ และมีความสามารถในการบริหารทีมงาน เพื่อให้งานสัมฤทธิ์ผลสำเร็จลุล่วงและประโยชน์ต่อราชการและส่วนรวมของประชาชนต่อไป

3.3 หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ควรส่งเสริมให้กำนัน ผู้ใหญ่ ใช้อนวัชพละ (ชื่อเสียงสุจริต) เพื่อให้ปฏิบัติงานด้วยความความสุจริต เทียบตรง เป็นธรรม โปร่งใสและตรวจสอบได้ มีความเมตตา มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม มีแบบแผนในการดำเนินชีวิตที่ดั่งงามสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ภายใต้กฎและข้อบังคับของส่วนรวม

3.4 หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ควรส่งเสริมให้กำนัน ผู้ใหญ่ ใช้สังคหะพละ (มีจิตอาสา) เพื่อให้ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ มีความความปรารถนาดี เอาใจใส่ต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน มีจิตสาธารณะ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละเพื่อประโยชน์ของประชาชน โดยส่วนรวมและช่วยเหลือประชาชนโดยไม่หวังผลตอบแทน

อภิปรายผลการวิจัย

1. การปกครองท้องที่ในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันทุกด้าน แสดงให้เห็นว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคลากรที่มีความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ปกครองและดูแลราษฎรในตำบลหมู่บ้าน และเป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติงานราชการต่าง ๆ โดยเฉพาะการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงในพื้นที่ ตลอดจนการป้องกันและระงับเหตุร้าย การรายงานเหตุการณ์ หรือเหตุผิดปกติที่เกิดขึ้น ได้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ภายในพื้นที่รับผิดชอบหรือตำบลหมู่บ้านของตนเองเป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของนางนุช โพธิ์सान (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า

ผู้ใหญ่วัยปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เช่นกัน

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนจะแสดงความคิดเห็นของตนเองในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น เกิดจากความรู้สึกละประสบการณ์ที่ได้พบ หรือได้เรียนรู้มาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยดังนี้

2.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิภา รุ่งจรัส (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในเขตตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในเขตตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 ประชาชนที่มีอายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของวัชรชัย สุทธิ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านตามความคิดเห็นของประชาชน ในเขตท้องที่อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบบทบาทหน้าที่กำนันผู้ใหญ่บ้านตามความคิดเห็นของประชาชน จำแนกตามอายุ และระดับการศึกษา มีบทบาทแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3 ประชาชนที่มีอาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของกัญชวลี วรรณโร (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาททางการปกครองท้องถิ่นในปัจจุบัน : การศึกษาความคิดเห็นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพและค่าตอบแทน ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อบทบาทการปกครองท้องถิ่นในปัจจุบันที่สามารถปฏิบัติได้จริงตามกฎหมาย โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

3. แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า โดยภาพรวม การปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง

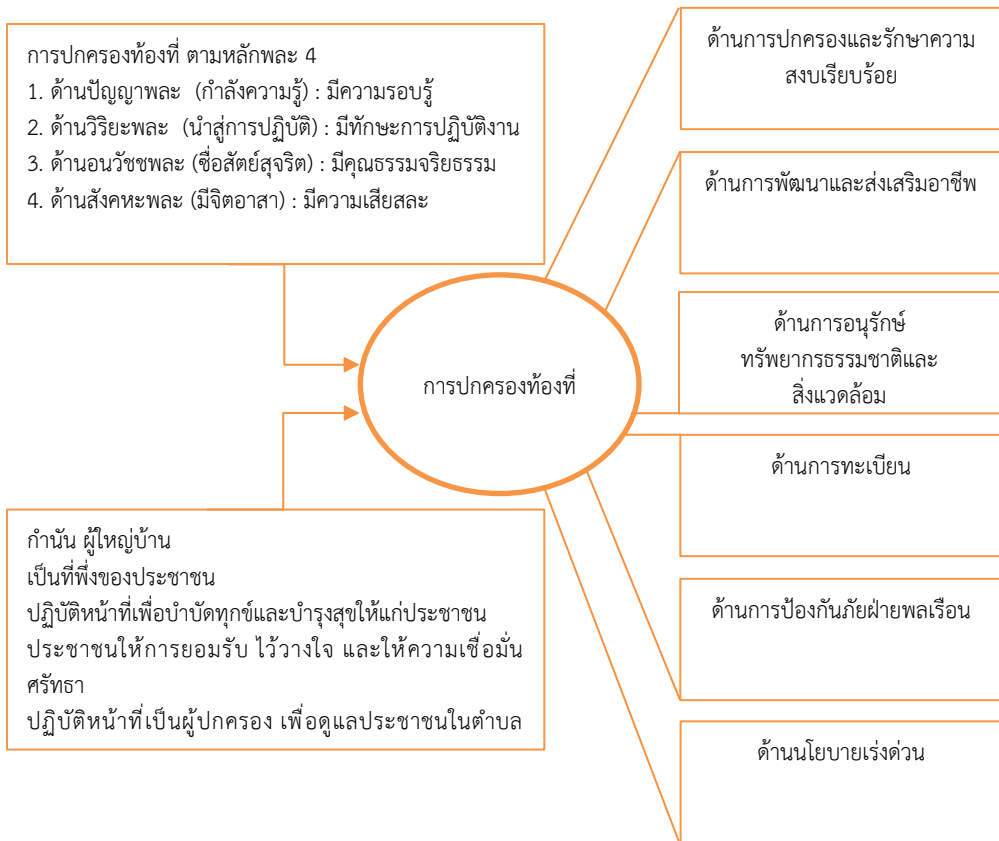
ตามหลักผละ 4 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกันทุกด้าน แสดงให้เห็นว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลที่เป็นที่พึ่งของประชาชน ปฏิบัติหน้าที่เพื่อบำบัดทุกข์และบำรุงสุขให้แก่ประชาชน ประชาชนให้การยอมรับ ไว้วางใจ และให้ความเชื่อมั่นศรัทธา และปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ปกครอง เพื่อดูแลประชาชนในตำบล ดังนั้นจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้เรื่องราว ต่าง ๆ มีความสามารถในการปฏิบัติงาน มีคุณธรรมจริยธรรม และเป็นผู้เสียสละเพื่อส่วนรวม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูใบฎีกาเข็มปัดต์ สุทธิธมโม (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารการพัฒนาตาม แนวทางของหลักผละ 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอตอนเจดีย์ จังหวัด สุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามแนวทางของ หลักผละ 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก เช่นกัน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของธัญพวง ธิษณภู และคณะ (2566) ได้ทำการ วิจัยเรื่องทักษะในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กในศตวรรษที่ 21 ตามหลักผละ 4 ของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1. ควรมอบหมายงานให้ตามความรู้ความสามารถ 2. ควรมีความรู้ ความสามารถในการ จัดหาเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานต่าง ๆ 3. ควรสร้างความเข้าใจและ มอบหมายงานเป็นลายลักษณ์อักษร 4. ควรบริหารจัดการความขัดแย้งโดยเปิดโอกาสให้ทุก ฝ่ายมีส่วนร่วม และ 5. ควรให้ผู้ร่วมงานทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ ได้สังเคราะห์จากการวิจัย คือ หลักผละ 4 ประกอบด้วย 1. ด้านปัญญาผละ (กำลังความรู้) 2. ด้านวิริยะผละ (นำสู่การปฏิบัติ) 3. ด้านอนวัชผละ (ชื่อสัตย์สุจริต) และ 4. ด้านสังหะ ผละ (มีจิตอาสา) มาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรปกครองท้องถิ่น ให้มีความสามารถ ทำหน้าที่ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและความ ปลอดภัยให้แก่ราษฎรในพื้นที่รับผิดชอบ และปฏิบัติงานอื่น ๆ อันจะส่งผลให้สามารถ ปฏิบัติงานเพื่อดูแลความสุขทุกข์ของประชาชน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พุทธศักราช 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติมอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งถ้าจะกล่าวถึง ผละ ธรรมนำพา ประชาสุขใจ ก็จะมีผลเหมาะสมอย่างยิ่ง

กำนัน ผู้ใหญ่ เป็นบุคคลที่อยู่ในตำบล หมู่บ้าน เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่สำคัญ ช่วยเหลืองานราชการส่วนภูมิภาค ในขณะเดียวกันก็ปฏิบัติหน้าที่บำบัดทุกข์ บำรุงสุข

ให้แก่ราษฎรหรือประชาชนในพื้นที่ไปพร้อมกัน รับผิดชอบปฏิบัติงานทั้งในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการทะเบียน ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนและด้านนโยบายเร่งด่วน และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากราชการ เป็นบุคคลที่เป็นที่พึ่งของประชาชน ปฏิบัติหน้าที่เพื่อบำบัดทุกข์และบำรุงสุขให้แก่ประชาชน ประชาชนให้การยอมรับ ไว้วางใจ และให้ความเชื่อมั่นศรัทธา และปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ปกครอง เพื่อดูแลประชาชนในตำบล หมู่บ้าน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 เพื่อให้การปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่ เกิดประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์แก่ประชาชนโดยส่วนรวม กำนัน ผู้ใหญ่ ควรยึดถือ หลักพละ 4 เป็นแนวทางการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. ด้านปัญญาพละ (กำลังความรู้) กำหนด ผู้ใหญ่ ควรเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ตนเองมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานได้ในทุก ๆ ด้าน
2. ด้านวิริยะพละ (นำสู่การปฏิบัติ) กำหนด ผู้ใหญ่ ควรเป็นผู้ที่มีทักษะในการปฏิบัติงาน และสามารถปฏิบัติงานได้สัมฤทธิ์ผลตามที่ได้กำหนดไว้
3. ด้านอนวัชชพละ (ชื่อเสียงสุจริต) กำหนด ผู้ใหญ่ ควรเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรมจริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตนเหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน
4. ด้านสังคะพละ (มีจิตอาสา) กำหนด ผู้ใหญ่ ควรเป็นผู้เสียสละ มีจิตอาสา ปฏิบัติงานเพื่อประชาชนและประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ดังนั้นหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อยกระดับการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นต่อไป
2. การปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ด้านนโยบายเร่งด่วน อยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้นหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดรูปแบบ แนวทาง ขั้นตอน หรือกระบวนการในการทำงานด้านนโยบายเร่งด่วนให้ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามารถปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นต่อไป
3. การปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ตามหลักพละ 4 โดยภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านอนวัชชพละ (ชื่อเสียงสุจริต) อยู่ลำดับสุดท้าย ดังนั้น หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ควรสร้างค่านิยมหรือจิตสำนึกให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. การปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ดังนั้นหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีการอบรม หรือสัมมนา เพื่อให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ให้มากยิ่งขึ้น
2. การปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ด้านนโยบายเร่งด่วน อยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้นหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเพิ่มทักษะก่อนได้รับการมอบหมายให้ปฏิบัติงานด้านนโยบายเร่งด่วน เพื่อให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. การปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ตามหลักพละ 4 โดยภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านอนวัชชพละ (ซึ่งสัจธรรมสุจริต) อยู่ลำดับสุดท้าย ดังนั้น หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีกิจกรรมหรือโครงการ เพื่อปลูกฝังค่านิยม ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีจิตสำนึกในการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และยึดมั่น ในคุณธรรมจริยธรรมให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ให้กว้าง และครอบคลุมมากขึ้น เช่น เก็บข้อมูลกับประชาชนให้ครอบคลุมทั้งอำเภอ จังหวัด ภาค หรือประเทศ เป็นต้น

2. ควรทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ของแต่ละอำเภอ หรือแต่ละจังหวัด หรือแต่ละภูมิภาค

3. ควรทำการศึกษาวิจัยการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยองโดยนำ หลักธรรมทางพุทธศาสนาในหัวข้ออื่น ๆ มาประยุกต์ใช้ในการวิจัย เช่น หลักสังคหวัตถุ 4 หรือหลักอิทธิ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2550). *กำนันผู้ใหญ่บ้าน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- _____. (2554). *พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2475 และที่แก้ไขเพิ่มเติม*. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- บุญชลี วรรณโร. (2562). *บทบาททางการปกครองท้องถิ่นในปัจจุบัน: การศึกษาความคิดเห็นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา* (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการภาครัฐและเอกชน). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- โกวิท พวงงาม. (2552). *การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เด็อนตุลา.
- ธัญพวงษ์ สีสมภู และคณะ. (2566). ทักษะในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากันทรวิเชียร เขต 4. *วารสารสถาบันวิจัยพัฒนธรรม*, 10(2), 51-65.
- นงนุช โพธิ์สาน. (2560). *การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอกันทรวิเชียร จังหวัดมหาสารคาม* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- พระครูใบฎีกาเข็มปัตต์ สุทธิธมฺโม. (2564). *การบริหารการพัฒนาตามแนวทางของหลักพละ 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2553). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัชรชัย สุทธิโท. (2562). *บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามความคิดเห็นของประชาชน ในเขตท้องที่อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วิภา รุ่งจรัส. (2560). *ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในเขตตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด*. *วารสารมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 6(2), 119.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดระยอง. (2562). *ข้อมูลผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไปจังหวัดระยอง ปี 2562*. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2565, จาก <https://th.wikipedia.org/>
- อนัญญา ศุภจรูญวงศ์. (2563). *บทบาทของผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ในอนาคต*. *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(3), 733.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rd ed.). Tokyo: Harper International Education.